

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

VI. An possibilis sit creatura, cui connaturalis sit visio intuitiva Dei, aut
quævis alia forma supernaturalis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

SECTIO VI.

An possibilis sit creatura, cui connaturalis sit visio intuitiva Dei, aut quævis alia forma supernaturalis?

*Dogma si-
des.*

134. **D**E Fide est, nullam de facto talem creaturam productam esse; cum de Fide sit, de facto beatos egere lumine gloriæ, ipsos eleuante ad videndum Deum. Vt autē videamus, an ea saltē possibilis sit, notādū triplex genus operationum in Deo. 1. est omnino incommunicabile creaturæ, vt posse in se ipso producere distinctam personā cum omnimoda identitate naturæ producentis & producti: esse causam primam, & cætera huiusmodi, quæ sunt ita propria Dei, vt ne supernaturaliter quidem communicari possint creaturæ: sunt autē omnia ea, quæ in suo conceptu requirunt illimitationē in omni genere perfectionis, & independentiam in essendo; nā vtraque perfectio pugnat cum ente creato. Secundum genus operationis communicabile est creaturæ, etiam naturaliter, & vt causæ principali, vt intelligere & amare res creatas, & Deum ipsum medijs effectis creatis: producere dependenter à subiecto. Tertium genus operationis de facto communicatum est creaturæ, sed per gratiam, & supra exigentiam ipsius, vt videre Deum actum purum in se ipso; diligere eundem propter se ipsum immediate, operari indefectibiliter.

135. Controuersia igitur est, an hæc eadem communicari possint alicui substantiæ per naturam? vt quemadmodum de facto beati Deum vident, & amant in se ipso medio lumine gloriæ, & charitate eis supernaturaliter infusa, ita videri & amari in se ipso ab aliqua creatura possit per naturalem facultatem, aut per hæc ipsa dona ipsis naturaliter debita? Et quoniam hoc genus operationum est propriū Dei, quo Deus dicitur ens supernaturale, quia per illud operatur supra omnem naturam creatam, idē substantia, quæ talem modum operandi participaret, diceretur supernaturalis; quia per talem modum in operando, & in essendo excederet reliquas omnes substantias creatas. Ceterum etsi præsens controuersia inter doctores solum agitur de visione Dei, eam tamen nos ad reliquas etiam supernaturales operationes extendemus, vt doctrina sit vniuersalior in ordine ad quamcumque formam supernaturalem.

136. **P**RIMA sententia affirmat possibilem esse creaturam, cui connaturalis sit intuitiva visio Dei. In eam inclinat Maior in 4. Dist. 49. q. 4. in fine. Molina 1. p. q. 12. a. 5. Disput. 2. Becanus 1. p. c. 9. q. 5. Argumenta autem, quibus hæc sententia probatur, sunt hæc, 1. quoniam nulla est implicancia.

137. **S**ECUNDVM, quia participabilis est hic modus operandi Dei medio accidente supernaturali, vt constat de lumine, & reliquis habitibus infusis, qui suapte natura ordinatur

ad talem modum operandi propriū Dei, ergo & media substantia supernaturali. Consequētia prob. alioqui Deus perfectiori modo participari posset ab accidente, quod est ens imperfectius, quā à substantia ente perfectiore. Confir. quia sicut inter entia naturalia creata nobilior est substantia, quouis accidente naturali, ita inter creabilia producibilis est substantia nobilior quouis accidente supernaturali, ad hoc vt tota latitudo substantialis perfectionis creabilis superet totam latitudinem accidentalis perfectionis producibilis.

138. **TERTIVM**: Coniunctum ex intellectu beati & lumine gloriæ, cui connaturalis est visio Dei, est quid finitum: ergo potest Deus creare intellectum tantæ virtutis, vt illud adæquet, nam dato quocumque intellectu, semper dabilis est perfectior & perfectior. Igitur possibilis est intellectus, qui per sua naturalia Deum videat. Neque dicas, intellectum creatum esse diuersæ rationis à lumine gloriæ, proinde quantumcumque crescat in virtute intelligendi, nunquam attingere posse visionem Dei: sicut quantumcumque crescat visus, nunquam attingere poterit sonum; quia visus est potentia alterius rationis ab auditu, cuius tantum est sonum percipere: nam Deus comprehenditur sub obiecto intellectus creati, aliqui non posset ad illum intuendum eleuari: sonus verò non comprehenditur sub obiecto visus. Confir. quia non modò Deus creare potest vnum intellectum alio intēsuē, sed etiam essentialiter perfectiorem. Esto igitur coniunctum ex intellectu creato, & lumine gloriæ sit alterius perfectionis essentialis, adhuc creari poterit intellectus, qui illud in essentiali perfectione adæquet.

139. **QVARTVM**: Quidquid Deus potest intellectui conferre, per qualitatem superaditam, potest per essentiam: vnde illum gradum vigoris, quem Deus cōferre posset oculo Noctuæ ad intuendam rotam solis, de facto contulit oculo Aquilæ per naturam: igitur dari potest intellectus creatus, cui per naturam competat videre Deum.

140. **QVINTVM**: Non repugnat, eandem rem esse proprietatem plurium, vnius in gradu intenso, alterius in gradu remisso, vt splendor in gradu intenso est proprietas solis, in gradu verò remisso aliorum à sole. Esto igitur lumen gloriæ in summo gradu vt est comprehensuum Dei, sit proprietas solius Dei; in gradu tamen remisso, vt est tantum representatiuum Dei in se ipso, poterit esse proprietas creaturæ. Confir. quia non minus intellectus creatus est participatio intellectus increati, quā lumen gloriæ creatum sit participatio luminis increati: ergo sicut lumen gloriæ increatum est proprietas intellectus increati; ita lumen gloriæ creatum erit proprietas intellectus creati: nam sicut participatur subiectum, ita participari poterit proprietas ipsa subiecti.

141. **SEXTVM**: participabilis est Deus quoad reliquas perfectiones supernaturales potentie, sapientie, charitatis, sanctitatis, iustitie,

cæte-

*Maior.
Molina.
Becanus.*

cæterarumq; supernaturalium virtutum; ergo & quoad perfectionem supernaturalis substantiæ. Confir. quia nō repugnat substantiæ creatæ supernaturalitas, quia substantia est, quia conuenit Deo; nec quia creata est, quia conuenit lumini gloriæ, cæterisque habitibus infusis; nec quia substantia creata est, quia si non implicat extrema, nec implicabit coniunctum ex extremis.

142. Septimum: Vnio hypostatica est alterius ordinis, quàm lumen gloriæ, quia per illam fit homo Deus; per hoc tantum videns Deum: at vnio hypostatica est aliquid substantiale: ergo si hæc non repugnat, multò minus repugnabit substantiæ supernaturalis eiusdem ordinis cum lumine gloriæ.

143. Octauum: Datur accidens supernaturale: ergo possibilis est substantia supernaturalis. Consequentia probō, nam accidens supernaturale essentialē ordinem dicit ad subiectum; non ad subiectū naturale, nam hoc non est illi proportionatum; ergo ad supernaturale: hoc autem nequit esse Deus ipse, quia Deus est incapax accidentis: igitur erit substantia supernaturalis creata. Confirmatur: nam visio Dei est actus vitalis; ergo alicui potentia vitali connaturalis debet esse connaturalis: non igitur repugnat substantia creata cui visio Dei connaturalis sit. Maior probatur, nam actus vitalis essentialiter pendet à principio vitali intrinseco & connaturali. Minor constat, nam omnis potentia vitalis sibi vendicat aliquam substantiam proportionatam, cuius sit propria passio & instrumentum.

144. Nonum: Etiam si daretur intellectus creatus, cui connaturale esset lumen gloriæ, visioque ipsa beatifica, adhuc proprius modus essendi Dei excederet proprium modum essendi talis intellectus: ergo excessus quoad modum essendi obiecti cogniti supra modum essendi potentie cognoscentis non impedit, quin talis potentia possit tale obiectum naturaliter cognoscere. Confir. nam de facto intellectus creatus cum lumine gloriæ non eleuatur ad eundem ordinem actus puri cum Deo in se ipso visibili: & tamen intellectus creatus cum lumine gloriæ naturaliter videt Deum: ergo vt aliquis intellectus creatus naturaliter videat Deum actum purū, non est necesse, vt sit in eodem ordine actus puri cum ipso Deo.

145. Secunda sententia negat possibilem esse substantiam, cui connaturalis sit visio intuitiua Dei. Est S. Th. 1. p. q. 12. art. 4. & 5. ad tertium, tertio con. Gent. c. 53. Cai. & Ferr. ibid. Scoti in quarto, Dist. 49. q. 11. §. Respon. ergo, & quodlib. 14. a. 2. Rich. in secundo Dist. 23. a. 1. q. 1. ad priuū & in 3. Dist. 14. a. 1. q. 2. Capreoli in 4. Dist. 49. q. 4. a. 1. cōcl. 1. Aureoli quodlib. 9. a. 3. in fine, Soti in 4. Dist. 49. q. 2. a. 4. ad 3. Zumel 1. p. q. 12. art. 4. Disput. vnica, Vasq. Disp. 44. c. 1. Suar. l. 2. de attributis c. 9. Valent. pūcto 3. in fine, Gōsal. disp. 26. Alber. tom. 1. corol. 2. ex prin. 1. Phil. pūcto 1. Arrub. Disp. 21. c. 2. & reliquorum communis. Difficultas est in assignanda implicantiā.

Expenditur ratio Scoti.

146. PRIMA implicantiā sit Scoti. Visio clara Dei prærequirit Deum naturaliter presentem in ratione obiecti, vel in propria existentia, si sit intuitiua, vel in aliquo perfecte representatiuō, si sit abstractiua: neutro modo potest Deus esse naturaliter præsens intellectui creato, non primo, quia nec Deus sub propria ratione Deitatis est naturaliter, sed tantum voluntariē, motius intellectus creati, nec vlla creatura potest esse naturaliter actiua talis visionis, & perfectæ presentie Dei, cum nulla creatura continere possit essentiam Dei, & consequenter intelligibilitatem ipsius. Non 2. quia nullum creatum potest esse causatiuū perfecti representatiui Dei sub propria ratione Deitatis, quia nullum creatum continere potest Deum, secundum propriam intelligibilitatem ipsius.

147. Sed contrā, nam cū Scotus dicit, Deum nunquam posse naturaliter, sed tantum voluntariē mouere intellectū creatum ad clarā visionem sui; aut per voluntariē, intelligit liberē, & hoc non tollit naturalem exigentiā ex parte creature, nā posita quacunq; exigentiā & connaturalitate ex parte creature, semper Deus liberē mouet illā ad suos actus. Aut per voluntariē, intelligit quod non sit illi talis visio cōnaturalis actiue, & hoc non tollit connaturalitatem simpliciter; Nā neque anima rationalis actiue producit ab homine, & tamen connaturalis est corpori humano: & ad hominem contra Scotum species abstractiua Dei, sub propria ratione Deitatis est connaturalis intellectui angelico, & tamen illa à nullo agente creato produci potest. Aut demum per voluntariē, intelligit, quod talis motio ad clarā visionem Dei nullam possit in creatura supponere naturalem exigentiā, & hoc erat Scoto probandum; nam hoc vertitur in cōtrouerfiam, cū quæritur, an sit possibilis intellectus, cui sit connaturalis intuitiua visio Dei.

Expenditur ratio Vasquez.

148. Implicantiā Vasquez: Aut, inquit, substantia hac diceretur supernaturalis, quia superior esset alijs substantijs creatis, & sic innumera substantia essent supernaturales; aut quia à solo Deo produceretur per creationem, & ita omnes substantiæ spirituales essent ordinis supernaturalis: superest igitur vt soli forma accidentaria ratio supernaturalis conueniat, nā ei soli conuenit perficere subiectum supra id, quod ipsius essentia & naturalis constitutio postulat, penes quod tantum attenditur ratio supernaturalitatis.

149. Sed contrā, nam talis substantia diceretur supernaturalis, quia participaret proprium modum operandi Dei; per quem consequenter haberet, vt comparata ad reliquas substantias creatas esse superioris ordinis: sicut à priori dicitur accidens supernaturale, non quia perficit subiectum supra naturalem exigentiā ipsius, nam etiā si perficeret subiectum iuxta naturalem exigentiā ipsius,

S. Thomas.
Caietan.
Ferrar.
Richardus.
Scotus.
Capreolus.
Aureolus.
Sotus.
Zumel.
Vasquez.
Suar.
Valentia.
Gonzalez.
Albert.
Arrubal.

Scotus.

Vasquez.

ipsum,

ipsum, ut esset respectu substantiæ supernaturalis, si daretur, adhuc esset supernaturale, sed dicitur supernaturale, quia participat proprium modum operandi Dei, per quem consequenter habet, ut omnem substantiā, cui talis modus operandi non competit, perficiat supra naturalem exigentiā, similiter diceretur à priori talis substantia supernaturalis, non quia produceretur à solo Deo per creationē, vel quia foret superior alijs substantijs, sed quia participaret proprium modum operandi Dei, per quem consequenter haberet, ut esset cæteris superior. Vnde falsum est, supernaturalitatem formaliter desumi penes excessum formæ ad quodlibet subiectum creatum; nam hæc tantum ratio est à posteriori, & ex suppositione, quod talis substantia supernaturalis implicet, quod non debet, contra aduersarium in argumento assumi.

Triplex implicantia, ob quam repugnat substantiæ, cui connaturale sit lumen gloriæ aut visio beata Dei.

150. **V**T igitur distinctè procedamus in hac grauissima controuersia, prius ostendendum est, implicare substantiam, cui connaturale sit lumen gloriæ, aut visio beatifica: tum vniuersaliter probabimus, implicare omnem substantiam, cui connaturalis sit vlla forma supernaturalis. Primum probo triplici ratione, & prima sit à posteriori. Si talis substantia possibilis esset, de facto ea producta esset. Sequelam probo, nam Deus, quæ sua est perfecta prouidentia, quoad fieri potest, semper operatur iuxta naturalem inclinationem rerum: ageret autem Deus contra naturalem inclinationem rerum, si talis substantia possibilis foret, & à Deo producta non esset. Minorem declaro, quia contra naturalem inclinationem accidentis ac propriæ passionis est, eam nunquam produci in proprio subiecto, cum quodlibet accidens ac passio naturaliter petat esse in proprio subiecto: si autem possibilis esset hæc substantia, lumen gloriæ, & visio Dei essent naturales proprietates talis substantiæ, alterum ut principium, alterum ut actio vitalis propria. Igitur contra naturam ipsorum ageretur, si nunquam illa in proprio, sed semper in alieno atque extraneo subiecto producerentur: sicut contra naturam potentiæ risuque esset, si ea nunquam in homine, cuius est propria passio, sed semper in alia ab homine diuersa natura produceretur. Cum igitur certum sit, nullum beatum de facto Deum naturaliter videre, sed medio lumine gloriæ ipsis indebito, contra naturalem inclinationem, & perfectam prouidentiam Dei hæc accidentia à proprio & connaturali subiecto perpetuò exularent.

151. **S**ECUNDA Implicantia sit ex absurdis, quæ ex opposita sententia sequuntur. primum est, Deum non fore inuisibilem omni creaturæ, nec lucem habitare inaccessibilem, cum

tamen Paulus primæ ad Timot. 6. absolute pronunciet, Deum à nemine videri posse, quod Patres explicant viribus naturæ. Secundum, creaturam fore suapte natura beatam, hæredem Cœlestis gloriæ, amicam Dei, & filiam adoptiuam; proinde naturaliter impecabilem, idque non ex dono superaddito, sed ex beneficio ipso creationis, cui non posset Deus absque violentia claram sui visionem denegare, cum ad illam naturalem haberet inclinationem, & exigentiā, nec vllum esset impedimentum, quo minus ad illam toto naturæ conatu ferretur.

152. **T**ERTIA ratio est à priori, quam assignat S. Th. 1. p. q. 12. ar. 4. & 3. cont. Gent. c. 52. Modus naturalis cognoscendi obiectum adæquatè sequitur modum essendi virtutis cognoscentis, ut videlicet sub quo abstractionis ordine fuerit principium cognoscens, sub eodem naturalis cognitio ab ipso producta, ei obiectum repræsentet, & non sub altiori: ut si principium cognoscens fuerit materiale, cognitio naturalis ab ipso elicita, non potest illi nisi materiale obiectum repræsentare, si principium cognoscens fuerit potentiale, pariter cognitio ab eo naturaliter producta, non poterit nisi potentiale obiectum vel per modum potentiæ ipsi repræsentare. Atqui nulla creatura participare potest eundem modum essendi Dei: ergo nulli creature poterit esse connaturale videre Deum in seipso. Minor constat, nam omnis creatura necessariò est immersa potentialitati, utpote ex non esse ad esse traducta, ex natura & supposito, ex subiecto & accidente composita. Deus autem emerfus est ab omni potentialitate in supremo ordine puri actus constitutus. Maior, in qua vis rationis consistit, probatur primò inductione, nam, quia sensus affixus est certo ac determinato organo, non potest nisi singulare ac determinatum obiectum percipere: quia intellectus humanus habet esse vnitum corpori, non potest, nisi ad modum corporis naturaliter cognoscere: quia intellectus angelicus habet esse immersum potentialitati, non potest viribus proprijs Deum intelligere ad modum actus puri, sed per modum potentiæ, & per effectus creatos. Nec alia afferri potest ratio, cur de facto nequeat Deum naturaliter videre; nisi talis improprio, quæ necessariò reperitur in omni creatura possibili. Demum quia intellectus Diuinus est actus purus, ab omni potentialitate emerfus, naturaliter intelligit seipsum ad modum actus puri: certà igitur inductione constat, naturalem modum cognoscendi obiectum proportionari naturali modo essendi virtutis cognoscentis.

153. **S**ecundò idem principium probatur à priori, quia non potest intellectus elicere visionem actus puri, nisi in seipso præhabeat obiectum, vel speciem actus puri: nullus autem intellectus creatus naturaliter in seipso præhabere, aut præexigere potest obiectum, vel speciem actus puri: igitur nullus intellectus creatus naturaliter elicere potest

S. Thomas.

visionem actus puri. Maior constat, quia omnis notitia, cum sit expressio obiecti, essentialiter postulat fieri ab obiecto cuius est notitia; repugnat quippe obiectum exprimi ut in se est, ipso aut ipsius propria specie non concurrente, cum formalem exprimendi rationem habeat actus ex obiecto. Minorem probabo, quia nulla potentia præhabere, vel præexigere potest obiectum, aut speciem in modo operandi perfectiorem se: sed actus purus in ratione obiecti habet modum operandi perfectiorem quavis potentia creata; quippe qui modum habet operandi emersum ab omni potentialitate, potentia verò creata immersum in potentialitate. Maiorem ostendo, nam potentia præexigit obiectum vel speciem obiecti, ut complementum sui ad producendum actum sibi proportionatum: nulla autem potentia naturaliter præexigere potest complementum altioris ordinis ad eliciendum actum sibi proportionatum: ergo nulla potentia creata potest naturaliter præexigere obiectum, vel speciem actus puri. Maior claret. Minor constat, tum inductione: nam neque potentia corporea, neque intellectus humanus, aut angelicus, naturaliter præexigit, aut præexigere potest obiectum, aut speciem altioris ordinis, tum ratione, quia non minus species, quam potentia est connaturale instrumentum substantiæ ad eliciendam vitalem operationem naturaliter perfectiorem eiusdem substantiæ: at nulla substantia creata naturaliter præexigere potest potentiam altioris ordinis, cum omnis substantia naturaliter sibi vendicat potentiam eiusdem ordinis & perfectionis; alioqui posset causa principalis, cuiusmodi est substantia respectu suæ potentia, naturaliter exigere instrumentum altioris ordinis, quod implicat: ergo nec exigere poterit obiectum vel speciem altioris ordinis, quam sit ipsa. Non igitur dari poterit substantia, quæ naturaliter exigit videre Deum per modum actus puri. Confit. quia non minus cognitio est effectus obiecti secundum esse representativum, quam potentia secundum esse subiectivum: sed repugnat, cognitionem naturalem excedere suam potentiam secundum esse subiectivum; ergo & obiectum secundum esse obiectivum, seu representativum.

154. *Obijctis* 1. Non implicat forma creata, quæ naturaliter per modum causæ principalis exprimat Deum actum purum: ergo nec potentia, quæ per modum causæ vitalis principalis naturaliter attingat Deum actum purum. Antecedens constat de ipsa visione beata, quæ formaliter, atque adeo principaliter, cum nequeat forma esse instrumentum, connaturaliter exprimit Deum actum purum. Consequentia probatur, tum quia semper actus est similior obiecto, quam potentia; semper enim actus obiecti supernaturalis est supernaturalis, non semper autem potentia percipiens obiectum super-naturale, est supernaturalis: tum quia semper actus specificatur ab obiecto quod exprimit, non semper autem potentia specificatur ab obiecto, quod percipit. Resp. Nego ante-

cedens: fallum enim est, visionem beatam, ut causam formalem principalem exprimere Deum actum purum, sed tantum esse viam, & tendentiam ad illum; non enim est forma in qua, sed qua Deus videtur: unde non exprimit illum, ut *Quod*, sed ut *Quo*; proinde non debet in modo essendi convenire cum obiecto, est enim pura unio intentionalis potentia cum obiecto: de ratione autem puræ unionis non est participare eundem modum essendi extremorum; ut constat de unione hypostatica, quæ unit Verbum increatum, cum tamen ipsa increata non sit. Potentia verò vel est principalis causa sui actus, vel connaturale instrumentum suæ substantiæ, atque adeo debet illi in modo essendi & operandi proportionari. Ad primam probat. Consequentia Resp. actum esse similiorem obiecto in ratione representandi, potentia verò naturalis est similior in modo essendi. Quod autem semper actus obiecti supernaturalis, sit supernaturalis, ea est, quia cum actus sit ipsa actualis tendentia ad obiectum, non potest aliunde specificari, quam ab obiecto, ad quod actu tendit: potentia verò, cum non sit actualis perceptio, sed principium percipiendi obiectum, aliunde specificari potest, quam ab obiecto, quod actu percipit. Ad 2. Concedo, actum specificari ab obiecto, sed in ratione tendentiæ; unde non oportet participare modum essendi ipsius, sicut nec unio participat modum essendi extremorum.

155. *Obijctis* 2. Visio beata est immersa potentialitati, est enim accidens à subiecto dependens; ergo potest esse connaturalis intellectui creato. Respond. esse immersam potentialitati subiectivæ, non obiectivæ, in quo debet actus proportionari potentiæ, ut non sit ipse elevatior in representando, quam sit potentia in essendo; ut inductio ipsa ostendit.

156. *Obijctis* 3. Scotus, sequeretur, Angelum inferiorem non posse naturaliter cognoscere superiorem, eo quod modus essendi superioris excedit modum essendi atque adeo modum cognoscendi inferioris. Resp. negando sequela: nam ut rectè Ferrar. loco præcit. omnes Angeli conveniunt in eodem gradu potentialitatis, omnes quippe componuntur ex essentia, & existentia, ex natura & supposito, ex subiecto & accidente: quod autem unus perfectius, & plura cognoscat, quam alius, non arguit maiorem simplicitatem in ipsa substantia Angeli, sed in actibus dumtaxat: nam eo unus actus est simplicior alio, quoad ad plura se extendit.

157. *Obijctis* 4. Sequetur, quod nec intellectus cum lumine gloriæ posset Deum videre, quia etiam cum lumine gloriæ exceditur à Deo actu puro. Resp. cum eodem Ferrar. negando sequela: nam esto intellectus cum lumine gloriæ excedatur à Deo actu puro, adhuc potest illum videre ut est in se, quia non videt illum naturaliter, & viribus propriis, sed per gratiam & virtutē Dei; ratio autē solum probat, nō posse Deum à creatura

videri

Scotus.

Ferrar.ien.

Ferrar.ien.

videri naturaliter, & viribus proprijs.

158. *Obijciat* quidam, inter potentiam & obiectum non requiritur proportio æqualitatis secundum perfectionem entitativam, sed solius habitudinis mobilis ad motuum, qualis est inter potentiam & obiectum: sed talis proportio est inter intellectum creatum & Deum actum purum; alioqui non posset intellectus eleuari ad intuendum Deum, cum nequeat potentia eleuari ad obiectum, ad quod nullā habet proportionē mobilis ad motuum. Resp. Negādo minorem: non enim inter intellectu creatum & Deū in seipso visibilem, est naturalis proportio mobilis ad motuum; id quē defectu proportionis secundum modum essendi potentia intellectus, & obiecti intelligibilis, quæ per se attenditur inter potentiam & obiectum. Ad probationem, nego sequelam, quia licet intellectus creatus non habeat proportionem naturalem cum Deo, in seipso visibili, habet tamen proportionem obedientialem; quia cum illo conuenit in eodem genere proximo vitæ intellectus, quo representari potest intellectui creato confortato lumine gloriæ. Vnde Caietan. 1. p. q. 12. art. 4. in fine docet, Deum non esse omnino extra obiectum adæquatum intellectus naturalis, sed solum extra obiectum adæquatum intensiuē, id quod non est ab ipso cognoscibilis secundum modum ipsius obiecti; est tamen intra obiectum adæquatum extensiuē, quia est ab ipso cognoscibilis secundum modum ipsius cognoscentis.

159. Ex dictis deducitur, non posse dari substantiam creatam cui connaturalis sit intellectus supernaturalis, aut lumen gloriæ, vel vnio cum Diuina essentia tanquam cum specie intelligibili: nam hæc omnia sunt complementum & cōprincipia altioris ordinis ad actum excedentem perfectionem substantiæ creatæ. Vnde in omni substantia intellectuali, hæc omnia tanquam instrumenta proportionantur substantiæ, ad quam perficiendam ordinantur. Præterea omnis natura intellectualis vendicat sibi aliquod obiectum proportionatum, quod primò & adæquatè respiciat, hoc autem est propria natura atque essentia, ad instar cuius superiora cognoscit. Sicut intellectus humanus pro adæquato obiecto respicit quidditatem corpoream, ad instar cuius spiritualia cognoscit: intellectus Angelicus propriam substantiam immerfam potentialitati, per modum cuius Deum contemplatur.

Ratio vniuersaliter probans implicare quamcumque substantiam supernaturalem.

160. **H**ACTENVS ostendimus, implicare, substantiam supernaturalem, cui sit connaturalis peculiaris forma supernaturalis luminis gloriæ, & visionis beatificæ: superest ostendendum, implicare omnem substantiam supernaturalem, cui debita sit quæcum-

que forma supernaturalis. Hoc autem sic ostendo à priori. Implicat quod est proprium vnus naturæ, fieri proprium alterius, nisi natura vnus commutetur in naturam alterius: sed omnis modus operandi supernaturalis est proprius Dei; ergo implicat fieri proprium creature. Consequentia sequitur in forma syllogistica. Minor constat inductione per omnes modos operandi supernaturales, quorum vnusquisque supponit peculiarem aliquā perfectionem propriam Dei: vt modus videndi Deum, vt actum purum, modus producendi rem independentem ab omni subiecto supponit in vidente & creante puritatem, modus diligendi Deum immediatè propter seipsum, supponit immediatam coniunctionem cum bono increato, atque adeo primariam specificationem appetitus ab ipso bono increato, modus cognoscendi res supernaturales intuitiuè per cognitionem infusam, vel assentiendi mysterijs reuelatis per infallibilem certitudinem, excedentem omnem infallibilitatem & certitudinem scientiæ naturalis, supponit in cognoscente perfectionē primæ veritatis, atque adeo omnimodam in cognoscendo infallibilitatem: modus operandi indefectibiliter supponit immediatam coniunctionem cum Deo vltimo fine. Et sic de cæteris, vt infra. Maiorem ostendo tum inductione. Implicat risibile, quod est proprium hominis, fieri proprium equi, vel alterius naturæ diuersæ ab homine: implicat calorem proprium ignis, fieri proprium aquæ, & sic de cæteris: tum à priori, quia proprium, vt nomen ipsum indicat, est proprietas vni certæ naturæ addicta, à qua tantum petit fluere, vt propria & adæquata passio ipsius: nam quælibet natura, sicut propria sibi vendicat constitutionem, per quam distinguatur à qualibet alia natura, ita & propriam passionem, per quam distinguatur à propria alterius passione: ergo implicat vt fiat propria alterius naturæ, quin talis natura commutetur in naturam alterius, cuius fieret propria passio. Hanc rationem breuiter tangit S. Th. 1. p. q. 12. ar. 5. ad tertium & 3. cont. Gent. c. 52. vbi Caiet. & Fer.

S. Thomas
Caietan.
Ferrariensis.

Corollaria Doctrinæ.

161. **E**X dictis deducitur 1. posse communicari creaturæ aliquā operationem propriam Dei, imò & principium proximum accidentale talis operationis, non autem principium remotum substantiale, quemadmodum potest calefactio, quin & proximum principium calefactionis communicari aquæ, non autem ipsum substantiale principium radicale calefactionis, absque eo quod natura aquæ mutetur in naturam ignis. Cuius ratio est, quia principium accidentale, adhuc communicatum extraneo subiecto manet cum relatione ad proprium, cuius est propria passio, non autem principium ipsum substantiale. Cuius ratio à priori est, quia cum substantia essentialiter sit ad se & pro-

pter

Aristot.

pter se nequit naturaliter manere ordinata ad aliud, tanquam propria passio alterius: contra verò accidens, cum non sit ens ad se & propter se, sed propter aliud, est enim teste Philosopho, entis ens, adhuc communicatum extraneo subiecto retinebit intrinsecum respectum & relationem ad proprium: ac proinde poterit in accidente saluari ratio proprii modi operandi Dei, non autem in substantia, nam hæc statim fit propria eius, cui communicatur, eiusque naturam essentialiter constituit, condistinctam ab omni alio, atque adeo definit esse proprietas alterius; quippe cum implicet, aliquid esse propter se, & simul etiam proprietatem & passionem alterius, cum vnum excludat aliud. Confirmatur, nam quæ sunt propria naturæ superiori, nequeunt communicari naturæ inferiori substantialiter, queunt autem accidentaliter, ut inductione constat: igitur quæ sunt propria naturæ increate, nequeunt communicari naturæ creatæ substantialiter, queunt autem accidentaliter.

S. Petrus
2. I.

163. Deducitur secundò non posse produci substantiam, cui connaturalis sit gratia, charitas, aut quivis alius habitus infusus: nam hæc omnia dona, aut formaliter aut dispositivè coniungunt immediatè creaturam, cum Deo bono increato: coniungi autem immediatè cum Deo bono increato est, proprium Dei. Maior constat, nam propterea hi habitus dicuntur Theologici, quia habent pro immediato obiecto Deum: est enim gratia immediata participatio naturæ divinæ cuius, teste Petro, epistol. 2. cap. 1. consortes & participes effimur. Charitas est peculiaris participatio illius inclinationis, & appetitus, quo Deus naturaliter seipsum diligit. quo, fit, ut quemadmodum Deus, nullo alio mediante bono creato prius dilecto, cum seipso immediatè coniungitur per charitatem, tanquam cum proprio bono; ita creatura per hæc dona, nullo alio mediante bono creato prius amato, immediatè coniungatur cum Deo, tanquam cum bono increato: ergo si creaturæ connaturales essent huiusmodi habitus, connaturalis illi foret immediata coniunctio cum Deo tanquam cum bono increato: quòd autem hoc sit proprium Dei, incommunicabile connaturaliter creaturæ patet; nam immediata coniunctio seu propensio naturalis appetitus cum aliquo supponit adæquatam commensurationem cum illo, ut inductione constat. Cuius ratio est quia appetitus naturalis consequitur adæquatè naturam, cuius est appetitus; ergo non potest immediatè & naturaliter inclinare, nisi ad bonum commensuratum propriæ naturæ; alioqui si posset naturaliter inclinare ad bonum excedens perfectionem propriæ naturæ, posset naturaliter inclinare ad aliquid excedens seipsum, quia cum ipse sit maximè adæquatus & commensuratus, propriæ naturæ, si posset naturaliter inclinare ad bonum perfectius, inclinare posset ad aliquid excedens seipsum. Hæc eadem ratio

militer de reliquis habitibus infusis: nam fides tendit ad obiectum, sub motivo divinæ veracitatis, per certitudinem excedentem omnem naturalem certitudinem: spes sub motivo divinæ promissionis, per firmitatem superantem omnem naturalem firmitatem.

164. DICES I. De facto creaturæ naturaliter inclinant ad Deum, ut ad proprium finem, & consequenter ut ad proprium bonum, nam finis & bonum coincidunt. Secundò, esto creatura non possit immediatè inclinare ad bonum increatum, posset tamen ad illud inclinare mediante bono creato, amando Deum propter seipsum amore amicitie: ergo potest creaturæ esse connaturalis habitus charitatis. Resp. Ad primum, negando, creaturas inclinare ad Deum, ut ad proprium finem immediatè, sed tantum mediatè, quem singulæ respiciunt ut finem ultimum mediante proprio, à quo immediatè specificantur, ratio est, quia appetitus per se primò specificatur ab appetibili immediato, quod respicit, ut adæquatum obiectum suæ naturalis inclinationis, eoque mediante appetibile commune: ob hanc enim rationem repugnat intellectus creatus, qui per se primò respiciat Deum intelligibile increatum, quem tamen non repugnat respicere mediante intelligibili creato, repugnat autem, naturalem appetitum creaturæ per se primò specificari à bono increato; sicut & intellectum ab intelligibili increato.

165. Ad secundum nego, creaturam per habitum gratiæ & charitatis inclinare posse ad Deum mediante bono creato. Ratio, quoniam huiusmodi habitus essentialiter respiciunt per se primò bonum increatum, à quo immediatè specificantur. Ceterum de facto creaturæ rationales possunt naturaliter diligere Deum dilectione amicitie naturalis, non immediatè, ut illum diligunt per charitatem, sed mediante bono creato prius dilecto: sicut & cognoscere possunt medio ente creato prius cognito; sic enim naturalis dilectio, & cognitio ad Deum tendit limitata & specificata à proprio appetibili & intelligibili.

166. Deducitur tertio repugnare creaturam naturaliter impeccabilem, quia repugnat substantia, cui connaturalis sit immediata coniunctio cum Deo ultimo fine: quæ immediata coniunctio cum Deo ultimo fine necessaria est ad naturalem impeccabilitatem: quia cum peccatum sit aversio ab ultimo fine, ea coniunctio necessaria est ad impeccabilitatem, quæ opponitur peccato, hæc autem est sola coniunctio cum Deo ultimo fine: ratione cuius debita essent creaturæ omnia media, quæ ad talem coniunctionem conservandam necessaria forent, inter cetera autem media necessaria essent peculiaris auxilia, quibus omnia & singula peccata vitanda forent.

167. Deducitur quartò, implicare substantiam, cui sit connaturalis unio hypostatica cum aliqua persona increata. Ratio, quia nihil est ita proprium Dei, quàm

suæ

suæ ipsius personalitates; igitur implicat illas fieri connaturales naturæ creatæ; tum quia, quod est proprium vnius, non potest fieri proprium alterius: tum quia nulla natura potest habere repugnantiam ad propriam personalitatem, haberet autem repugnantiam ad propriam personalitatem, si naturaliter inclinaret ad alienam; eò quod, ut probabimus in tomo De Incarnatione, implicat naturam creatam subsistere in propria & aliena substantia simul: eo ipso autem, quod inclinaret ad alienam repugneret ad propriam. immò aliena non esset amplius aliena, sed propria; nam propria est, ad quam substantia naturaliter inclinatur.

168. Deducitur quintò, implicare creaturam, cui sit connaturalis Æternitas, eò quod Æternitas essentialiter affert immutabilitatem per infinitam durationem, quæ est propria Dei, ut constat ex disputatione septima sect. 3.

169. Deducitur sextò, implicare substantiam, quæ naturaliter exigit intuitivè, cognoscere mysteria gratiæ, donorumque supernaturalium: quia nequeunt hæc intuitivè cognosci, nisi per notitiam infusam, quæ in certitudine superat omnem certitudinem scientiæ naturalis, estque propria Dei, qua res creatas cognoscit cum omnimoda certitudine & infallibilitate: quæ omnimoda certitudo, & infallibilitas in cognoscendo non est debita creaturæ, utpote mutationi naturaliter subiectæ.

170. Deducitur septimò, non posse produci substantiam, cui sit connaturalis vis creativa: quoniam hæc supponit in creante perfectionem actus puri; supponit enim actionem immanentem, per quam se determinat ad creandum, independentem à subiecto, quia supponit actionem immanentem, utpote causam transeuntis perfectionem, aut saltem non imperfectiorem transeunte: atqui actio creativa est independentem à subiecto, saltem mediato & inhesionis; ergo & actio immanens, à qua transiens, ut à causa exemplari proficiscitur.

Responsio ad oppositas rationes.

171. **A**D Primum oppositæ sententiæ patet ex dictis; ex quibus etiam patet ad secundum, quia potest ens supernaturale accidentiter participatum retinere proprium modum operandi Dei, non autem participatum substantialiter: eò quod accidens, adhuc extraneo subiecto communicatum, retinet respectum ad proprium: nec propterea, quod illi communicatur, fit proprium illius: sicut substantia fit statim propria illius, cui communicatur: eò quod substantia essentialiter fit ad se, accidens verò ad aliud. Ad Confirmationem nego paritatem, nam inter entia naturalia non repugnat substantia, quæ sit princeps causa accidentium naturalium: at inter entia supernaturalia repugnat substantia,

quæ sit princeps causa accidentium supernaturalium.

172. Ad Terrium nego Consequentiam, ad quod bene responsum est, intellectum creatum esse diversæ rationis à lumine gloriæ; proinde solum crescere posse intra suum ordinem: nam, ut rectè Scotus in secundo dist. 23. ad finem, quantumcumque crescat perfectibile, numquam attingit ad perfectionem sui perfectiui, nisi crescat infinitè, nam tunc eminenter contineret per identitatem perfectionem sui perfectiui. Nec instantia de visu aliud probat, quam diverso modo comparari visum ad audibile, quàm intellectu creatum ad Deum in seipso intelligibilem; ille enim ad audibile comparatur, ut potentia ad obiectum omnino disparatum; hic ad Deum in seipso intelligibilem, ut potentia ad obiectum excedens, excessu eiusdem quidem ordinis in ratione vitæ, proinde eleuabilis ad illud, diuersi tamen in ratione entis; quia Deus in seipso intelligibilis, est in supremo ordine actus puri, ac proinde proportionabilis per lumen altioris ordinis. Ad Confirmationem concedo, Deum creare posse intellectum non modò intensivè, sed etiam essentialiter perfectiorem, semper tamen intra ordinem perfectionis naturalis.

173. Ad Quartum nego antecedens, nam potest Deus conferre aquæ esse calefactiuum per qualitatem superadditam, non autem per essentialiam. Ad probationem, disparitas est, quia vis intuitiva Solis non repugnat cum aliqua potentia visiva naturali: repugnat autem cum quocunque intellectu naturali vis intuitiva Dei.

174. Ad Quintum nego antecedens, quando talis res est propria vnius in quarto modo: nam tunc neque in gradu remisso participari potest connaturaliter ab alio, nisi simul participetur natura, ex qua illa fluit: risibilitas enim, quæ est propria hominis, ne remissè quidem potest ab alia natura, quàm ab homine, naturaliter participari; cuius ratio est, quia tunc secundum quemcumque gradum essentialiter respicit naturam, cuius est proprietas. lumen autem gloriæ est proprium naturæ diuinæ, ut à cæteris distinctæ; ergo ne remissè quidem participari poterit connaturaliter à creatura, quia in quouis gradu includit proprium modum operandi Dei, excedentem proprium modum operandi creaturæ.

175. Cæterum dicuntur accidentia supernaturalia proprietates naturæ diuinæ, non quæ accidentia sunt formaliter, sic enim respiciunt substantiam creatam, tamquam subiectum, à quo sustententur; sed quia formaliter includunt proprium modum operandi Dei. Nam sicut Deus immediatè intelligit, & diligit seipsum, nullo medio creato prius intellecto, aut dilecto: ita hæc accidentia immediatè tendunt ad Deum cognoscendum, & diligendum, nullo alio medio creato prius cognito, & dilecto. Dicuntur etia formales par-

ticipationes Dei, nō quoad ipsum esse formale participatū, sic enim sunt entia & participationes creatæ, sed quoad modum operandi, & attingendi obiectū. Nam sicut Deus attingit seipsum per modum actus puri: ita lumen gloriæ attingit Deum per modum actus puri, & quoniam ratio, cur competat Deo attingere seipsum per modum actus puri est, quia purus actus est, quæ est ipsius propria natura & essentia; ideo lumen gloriæ attingens Deum per modum actus puri, dicitur proprietas & formalis participatio naturæ atque essentiæ diuinæ, quia in modo operandi imitatur illam in operatione sibi maxime propria.

176. Ad Confirmationem, si ly *non minus*, dicat participationem in suo genere, vt quemadmodum intellectus creatus est participatio in genere naturali, ita lumen gloriæ in genere supernaturali, concedo antecedens; sed nego Consequentiam; quod sicut lumen gloriæ increatum, est proprietas intellectus increati, ita lumen gloriæ creatū sit proprietas intellectus creati: nā hoc, siue consideretur vt est in Deo, siue vt comunicatum creaturæ, semper est in ordine diuino, quia semper includit propriū modum operandi, atque ad eodē indebitū creaturæ. Si ly *non minus*, dicat æqualem participationem eiusdem generis; falsum est antecedens; nam prior est participatio intellectus diuini, non quā diuinus est formaliter, hoc est quā formaliter distinguitur à creaturis, sed quā conuenit cum illis in analoga perfectione intelligendi.

177. Ad sextum, primo nego, Deum participari posse accidentaliter quoad omnes suas perfectiones, nequit enim participari quoad perfectionem actus puri, independentis, &c. Secundū assigno discrimen, quia quoad reliquas perfectiones supernaturales potest participari, absque eo quod talis perfectio supernaturalis participata fiat propria & connaturalis creaturæ: quoad perfectionem verō substantiæ supernaturalis nequit participari, quin talis perfectio participata fiat propria & connaturalis creaturæ, ob rationem supra assignatam. Ad Confirmationem dico, repugnare illi supernaturalitatem, quā substantia creata est, nec valet: Non repugnant extrema seorsim sumpta; ergo nec coniuncta, quia possunt vt coniuncta inuoluere repugnantiam, quam non inuoluunt vt seorsim sumpta.

178. Ad septimum nego, vñionem hypostaticam esse substantiam, sed modum dumtaxat substantialem, longē imperfectiorem substantia supernaturali, si daretur: ex quo non licet inferre, possibilem esse substantiam naturaliter visiuam Dei, nam hæc esset substantia perfecta diuini ordinis, longē perfectior modo substantiali.

179. Ad octauum nego Consequentiam: & retorqueo argumentum: nam si de facto datur accidens supernaturale, & non datur substantia supernaturalis, signum est, quod hæc non sit possibilis: alioqui, vt suprā in-

rebamus, daretur accidens sine suo proprio & connaturali subiecto. Ad probationem dico, accidens supernaturale, quā accidens est, naturaliter ordinari ad substantiam creatam, vt subiectum sustentationis; quā verō operatiuum est operationis diuinæ, essentialiter respicere Deum tamquam obiectum specificatiuum: neque ex hoc, quod accidens supernaturale naturaliter respiciat substantiam creatam, sequitur, quod vicissim substantia creata naturaliter respiciat accidens supernaturale, quia potest superius, cuiusmodi est accidens supernaturale respectu substantiæ creatæ, naturaliter respicere inferius, absq; eo quod inferius naturaliter respiciat superius: eod quod superius ad plus se extendit, quam inferius.

180. Adde, quod accidens supernaturale non respicit substantiam naturalem, secundū potentiam naturalem, sed secundū potentiam obedientialem. Ad Confirmationem dico, visionem Dei considerari tripliciter, primū quā visio Dei est; secundū quā creata & vitalis est; Tertiū, quā supernaturalis: primo modo soli Deo connaturalis est: 2. soli intellectui creato: 3. Soli lumini gloriæ, quare negandum est simpliciter, eam connaturalem esse intellectui creato, sed solum quoad vitalitatem, ex quo patet ad probationem maioris, quia ad actum vitalem sufficit, vt quoad vitalitatem pendeat ab intrinseco & innato principio, etiam si, quoad reliqua pendeat à principijs extrinsecis.

181. Ad Nonum, ex eo impossibili vtrūque contradictorium sequi, & proprium modum operandi Dei non excedere proprium modum operandi talis intellectus, siquidem poneretur in eodem ordine abstractionis cum Deo; nam eo ipso, quod illi esset debita visio intuitiua Dei, poneretur in ordine abstractionis actus puri, qui est proprius Dei: & rursus proprium modum operandi Dei excedere proprium modum operandi talis intellectus, nam eo ipso, quod poneretur creatus, poneretur potentialis, ac proinde infra ordinem abstractionis actus puri.

182. Ad Confirmationem negandum est, intellectum creatum, adhuc cum lumine gloriæ naturaliter, sed tantū obedientialiter videre Deum. Ratio, quia lumen gloriæ non proportionat intellectum creatum, in ratione perceptiui, cum Deo actu puro in seipso perceptibili, sed tantū in ratione purē productiui visionis beatæ: vnde non redditur naturaliter visiuus Dei, quia ad videndum naturaliter Deum, non sufficit naturalis proportio producendi visionem, sed præterea requiritur naturalis proportio percipiendi ipsum Deum: eod quod naturalis proportio potentia cognoscentis, & obiecti cognoscibilis, sita est in huiusmodi proportionem perceptiui & perceptibilis, quæ, cum sit intrinseca & formalis, nequit ab extrinseco suppleri per lumen. Vnde eo posito, adhuc manet intellectus beati respectu Dei, in seipso visibilis, improporcionatus naturaliter: quippe qui à lumine non mutuat, nisi solam proportio-

nem

nem effectiuam producendi actum visionis.

SECTIO VII.

*An possibilis sit substantia, cui saltem
ut Instrumento naturali debita sit
Visio Dei, aut quævis alia forma su-
pernaturalis?*

183. **R** Atro dubitandi est, quia de facto datur connaturale instrumentum visionis Dei in genere accidentis, quod est lumen gloriæ: ergo non repugnabit connaturale instrumentum eiusdem visionis in genere substantiæ. Consequentia probatur, quia si quid obstat, esset potentialitas talis substantiæ: at hæc non obstat de facto in lumine: ergo. Confirmatur, quia instrumentum non debet esse eiusdem ordinis, vel cum causa principali, vel cum effectu, ad quem instrumentaliter producendum ordinatur, ut de quouis instrumento naturali constat: igitur ut substantia sit connaturale instrumentum visionis Dei, non requirit, ut sit eiusdem ordinis, vel cum Deo causa principali, vel cum ipsa visione, ad quam instrumentaliter producendam ordinaretur.

184. Hanc Controversiam non reperio apud Scholasticos; negatiua tamen pars ex eorum principiis non obscure colligitur, dum vniuersaliter negant omnem substantiam supernaturalem, cum quibus & ego sentio. Et ad sententiæ confirmationem tres afferro rationes.

185. **P**rima ratio sit. Instrumentum naturale debet esse in eodem ordine cum sua causa principali: sed causa principalis cognoscitiua actus puri debet esse in ordine actus puri; ergo & ipse naturalis instrumentum. Minor constat ex supra disputatis sect. præcedente. Maior, in qua vis nostræ rationis sita est, probatur primo inductione in omni instrumento naturali, tum vitali, omnis quippe potentia vitalis, quæ est instrumentum naturæ cognoscentis, est in eodem ordine cum sua principali causa cognoscitiua, & obiecto cognoscibili: tum non vitali; siquidem omnes qualitates, quæ sunt instrumenta rerum sensibilem, sunt in eodem ordine cum rebus ipsis. Secundò à priori, quoniam instrumentum naturale est connaturalis proprietas causæ principalis; calor enim, qui est instrumentum ignis, est simul proprietas ipsius: proprietas autem debet esse in eodem ordine cum subiecto, à quo debet ut propria passio emanare, & ad quod finaliter perficiendum ordinatur.

186. Confirmatur, quia potentia cognoscitiua non solum est principium productiuum actus, sed etiam perceptiuum obiecti, ergo maiorem proportionem habere debet cum ob-

iecto perceptibili, quam quodcumque instrumentum cum effectu producibili: quia principium perceptiuum non solum debet habere proportionem in genere causæ efficientis, sed etiam formalis, quia debet simul cum ipso cognoscente principali percipere obiectum. Hæc ratio efficaciter probat, non solum nullum dari posse instrumentum substantiale respectu illius modi operandi, qui formaliter in Deo supponit actum purum, qualis est modus cognoscendi Deum in seipso, ut actum purum, & modus producendi aliquid independentem ab omni subiecto; sed neque instrumentum accidentale: cum nullum dari possit accidens supernaturale ordinis actus puri, cum omne accidens essentialiter sit immersum subiecto, cui est aptum inherere. unde implicat intellectus creatus, ut naturale instrumentum perceptiuum Dei actus puri; nec non vis connaturalis instrumentaria creatiua.

187. **D**ices. Lumen gloriæ est connaturale instrumentum visionis Dei & tamen non est in ordine actus puri. Phantasma est naturale instrumentum intellectus agentis ad producendas species intelligibiles, & tamen non est in eodem ordine spiritus cum ipso intellectu: igitur non est necessarium, ut instrumentum naturale sit eiusdem ordinis cum sua causa principali. Resp. Lumen gloriæ non esse instrumentum perceptiuum Dei, sed productiuum dumtaxat visionis Dei, quia lumen non intelligit, sed producit tantum actum, quo intellectus intelligit: unde non debet proportionari visioni obiectiue, quia secundum hanc formalitatem non respondet visio, nisi tantum principio perceptiuo; sed solum proportionari debet visioni subiectiue: quo pacto visio est eiusdem ordinis cum lumine: quia sicut lumen est supernaturale, & immersum potentialitati subiecti: ita & visio est supernaturalis, & immersa subiecto, cui inhaeret. Cuius ratio à priori est, quia obiectum non comparatur ut forma intelligibilis ad principium pure productiuum, sed ad principium cognoscitiuum, quod tantum est capax effectus formalis illius: igitur non debet seruare proportionem ordinis cum principio naturali pure productiuo, sed cum principio naturali cognoscitiuo. Confirmatur, quia maior proportio requiritur inter perceptiuum obedientiale & perceptibile, quam inter productiuum obedientiale & producibile; nam quodlibet productiuum obedientialiter eleuari potest ad quodlibet producibile: at non quodlibet perceptiuum obedientialiter eleuari potest ad quodlibet perceptibile: ergo maior requiritur proportio inter perceptiuum naturale & perceptibile, quam inter productiuum naturale & producibile: nam eadem proportio est obedientialis ad obedientiale, ac naturalis ad naturale. Vgbeis: ergo saltem possibilis est substantia, ut naturale instrumentum productiuum visioni, sicuti est lumen. Sed contra, quia implicat, naturam intellectualem esse naturaliter producti-